

مقایسه دوره دکتری حسابداری در دانشگاه‌های ایران با دانشگاه‌های امریکا

✍ دکتر موسی بزرگ اصل
دکتر حلیمه رحمانی
دکتر افسانه رفیعی

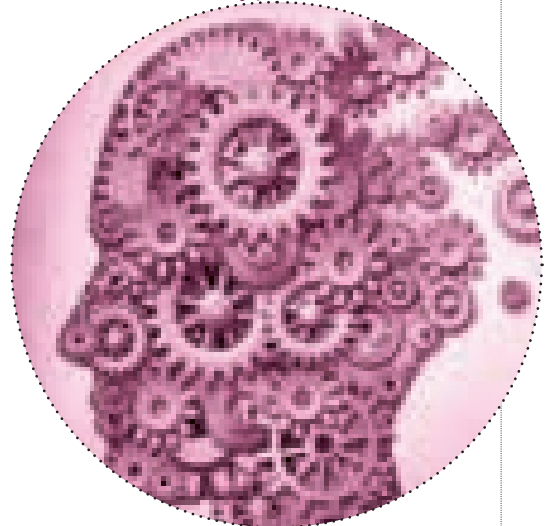
مقدمه

دوره دکتری هم از جهت سرمایه‌های انسانی که وارد این دوره می‌شود و هم از نظر میزان منابع مالی که برای آن هزینه می‌شود، مستلزم ارزیابی منظم و مکرر کمی و کیفی می‌باشد.

بررسی انتقادی و منصفانه محتوای دوره‌های دکتری می‌تواند به متولیان برنامه‌ریزی آموزشی برای ارتقای کیفیت آن و استفاده بهینه از منابع انسانی و مالی کمیاب کمک کند. از سوی دیگر همزمان با پیشرفت‌های علمی و تغییرات محیطی، تغییر محتوای دوره‌های دکتری امری ضروری بوده و در نتیجه بازبینی و تغییر را اجتناب‌ناپذیر می‌سازد.

یکی از راه‌های مهم بازنگری، استفاده از مقایسه‌های درخور اتکا برای انجام ارزیابی و در صورت لزوم انجام اصلاحات است. دوره‌های دکتری حسابداری در امریکا به‌طور کامل یک مقیاس درخور اتکاست؛ زیرا این کشور به‌لحاظ اقتصاد بزرگ آن و نیازهای متغیر بازار، باید مجهز به دانش روز حسابداری باشد. امریکا پیشرو برگزاری دوره‌های دکتری حسابداری است و بخش بزرگ دانش نوین حسابداری در این کشور تولید می‌شود. افزون بر این، دوره دکتری حسابداری در ایران در اساس با توجه به ساختار این دوره در امریکا تنظیم شده و ترکیب دوره آموزشی و پژوهشی با الگوبرداری از دانشگاه‌های امریکا، در کشور ما پیاده شده است.

این پژوهش به ما کمک می‌کند تا با بررسی دوره‌های دکتری حسابداری حدود ۶۰ دانشگاه امریکایی و مقایسه آن با برنامه آموزشی و پژوهشی این دوره در ایران، فاصله احتمالی میان این دو شناسایی و تغییرات کیفی لازم اعمال شود.

اما دانشگاه‌های آمریکا متعدد هستند و نیاز به شناسایی و انتخاب نمونه دارند. در این پژوهش، هدف اصلی بررسی دانشگاه‌های تراز اول امریکاست که در حدود ۱۰ دانشگاه است که برای مطالعه عمیق‌تر، این تعداد به ۵۹ دانشگاه افزایش یافته است.

اطلاعات لازم برای انجام این پژوهش از مراکز اطلاع‌رسانی رسمی دانشگاه‌ها به دست آمده و از قابلیت اتکای لازم برخوردار است. نتایج این بررسی با دوره دکتری در ایران، مقایسه می‌شود و تفاوت‌های اصلی مشخص و پیشنهادهایی برای بهبود کیفی این دوره در ایران ارائه می‌شود.

روش نمونه‌گیری در این طرح غیراحتمالی و هدفمند بوده و از آنجا که این پژوهش یک پژوهش کیفی است، از تجزیه و تحلیل آماری در آن استفاده نشده است.

افزون بر این، نحوه گردآوری اطلاعات از طریق مراکز اطلاع‌رسانی اینترنتی رسمی صورت گرفته و از ابزار خاصی مانند پرسشنامه استفاده نشده است که مستلزم انجام آزمون روایی و پایایی باشد.

یافته‌های تحقیق

مقایسه تطبیقی بین دانشگاه‌های آمریکا و ایران براساس چهار موضوع هدف، نحوه پذیرش دانشجو، مدت دوره و برنامه آموزشی و پژوهشی دوره انجام شده است. هدف اصلی هم

هدف پژوهشی و اهمیت آن

هدف اصلی این پژوهش مقایسه دوره دکتری حسابداری در دانشگاه‌های آمریکا با دانشگاه‌های ایران است. دانشگاه‌های ایران از برنامه مصوب شورای عالی برنامه‌ریزی استفاده می‌کنند؛ از اینرو چارچوبی تقریباً مشابه دارند. اما در آمریکا هر دانشگاه برنامه خاص خود را دارد که لازم است برنامه‌های آموزشی و پژوهشی دانشگاه‌های منتخب بررسی و سپس با ایران مقایسه شود.

در سال‌های تحصیل در دوره دکتری حسابداری و همچنین با توجه به تجربه‌های شخصی حاصل از تبادل نظر با برخی دانشجویان دانشگاه‌ها، انجام چنین پژوهشی را ضروری تشخیص دادیم. در طراحی دوره‌های آموزشی حسابداری به‌طور معمول از الگوهای دانشگاه‌های آمریکایی استفاده می‌شود؛ لذا انجام مقایسه‌ای تفصیلی می‌تواند اطلاعات مفیدی را در این زمینه فراهم کند.

این پژوهش با توجه به تعداد درخور توجه نمونه دانشگاه‌های آمریکا که می‌توان گفت اساس این دوره را در آمریکا پوشش می‌دهد، برای متولیان برگزاری دوره‌های دکتری از اهمیت فوق‌العاده‌ای برخوردار است و می‌تواند در رفع نارسایی‌های یادشده و بهبود کیفیت این دوره در ایران کارساز باشد.

روش تحقیق

برای انجام این پژوهش، تعداد ۵۹ نمونه شامل دانشگاه‌های تراز اول آمریکا در رشته حسابداری، افزون بر دیگر دانشگاه‌های برگزارکننده دوره دکتری حسابداری در آمریکا از ابعاد زیر بررسی شده است:

- هدف دوره،
- نحوه پذیرش دانشجو،
- مدت دوره، و
- برنامه درسی.

جامعه مورد نظر این پژوهش دانشگاه‌های آمریکا و ایران است که دارای دوره دکتری حسابداری هستند. از آنجا که دانشگاه‌های ایران از برنامه مصوب شورای عالی برنامه‌ریزی پیروی می‌کنند، نیازی به بررسی هر یک از دانشگاه‌ها نیست.

در دانشگاه‌های تراز اول آمریکا

درسی به نام

تئوری حسابداری

حسابداری مدیریت یا

حسابرسی

ارائه نمی‌شود

توجه به برنامه آموزشی و پژوهشی است و دیگر موضوعها هم به عنوان هدفهای فرعی و به منظور ایجاد بینش بیشتر مقایسه شده‌اند.

هدف دوره

یکی از نتایج غیرمنتظره این پژوهش، همسانی هدف دوره دکتری در تمام دانشگاههایی است که بررسی شده‌اند. هدف تمام این دانشگاهها آماده‌سازی دانشجویان برای انجام پژوهش و فعالیتهای آموزشی عنوان شده است. در زیر به چند نمونه از هدفهای بیان شده برای دوره دکتری اشاره می‌شود:

- دانشگاه الی‌نویز (Illinois) - آماده‌سازی دانشجویان برای عضویت در هیئت علمی دانشگاهها،
 - دانشگاه تگزاس (Texas) - آماده‌سازی دانشجویان برای فعالیتهای آموزشی و پژوهشی،
 - دانشگاه شیکاگو (Chicago) - تربیت استادان نسل آینده حسابداری، و
 - دانشگاه میشیگان (Michigan) - آماده‌سازی دانشجویان برای کارهای پژوهشی و آموزشی در سطح دانشگاه.
- این نمونه‌ها از دانشگاههای تراز اول امریکا هستند. آن‌گونه که این هدفها نشان می‌دهد، شغل اصلی فارغ‌التحصیلان دوره‌های دکتری عضویت در هیئت علمی دانشگاهها است. تعریف دقیق هدف این دوره موجب می‌شود که منابع اقتصادی به صورت بهینه صرف دوره دکتری شده و افرادی وارد این دوره شوند که هدف اصلی آنها عضویت در هیئت علمی دانشگاهها باشد یا از قبل عضو هیئت علمی باشند.

پذیرش دانشجو

نحوه پذیرش دانشجو در دانشگاههای امریکا بسیار متنوع است. نکته مهم در شرایط پذیرش این است که برای ورود به دوره دکتری در برخی از این دانشگاهها مدرک کارشناسی ارشد الزامی نیست. حتی در مواردی عنوان شده است که مدرک رسمی حسابداری نیز مورد نیاز نیست؛ بلکه متقاضی باید دانشی در حد کارشناسی یا کارشناسی ارشد حسابداری داشته باشد.

خلاصه شرایط پذیرش در برخی از دانشگاهها در جدول ۱ نشان داده شده است.

شرایط پذیرش بقیه دانشگاهها که در ادامه این تحقیق آمده، مشابه نمونه‌های ارائه شده در این جدول است.

همان‌طور که پیش از این عنوان شد، داشتن مدرک کارشناسی ارشد در بسیاری از دانشگاهها الزامی نیست و با مدرک کارشناسی می‌توان وارد دوره دکتری شد. در کشور ما به پایان رساندن دوره کارشناسی ارشد پیش شرطی لازم برای ورود به دوره دکتری است. تفاوت دیگر، لزوم قبولی در آزمون جی‌مت (GMAT) یا جی‌آرئی (GRE) است که در بیشتر دانشگاهها از شرایط پذیرش است. این آزمون هم در حال حاضر در کشور ما موضوعیت ندارد.

میزان تسلط در زبان انگلیسی نیز برای دانشگاههای امریکایی از طریق نمره‌های آزمونهای تافل (TOFEL) و آیلتس (IELTS) سنجیده می‌شود که تراز نمره‌ها در دانشگاههای مختلف با هم متفاوت است. در مورد زبان انگلیسی برای دوره‌های دکتری در ایران نیز آزمونهایی برگزار می‌شود؛ اما اگر از یک شیوه استاندارد مانند دانشگاههای امریکا استفاده شود، بهتر است.

داشتن توصیه‌نامه از اساتید از دیگر شرایط پذیرش است که در کشور ما مورد استفاده قرار نمی‌گیرد. البته با توجه به شرایط فرهنگی ما، این روش نمی‌تواند کارایی چندانی داشته باشد.

در ایران برای ورود به دوره دکتری با متقاضیان مصاحبه انجام می‌شود که در مراکز اطلاع‌رسانی دانشگاههای امریکایی، اطلاعاتی در این زمینه ارائه نشده است. همچنین، در برخی دانشگاههای امریکایی تأکید زیادی بر دانش متقاضیان در زمینه ریاضیات به عمل آمده است.

در نهایت آنچه که در ایران با عنوان کنکور دوره دکتری انجام می‌شود و به عنوان ابزار اصلی گزینش علمی دانشجویان است، در دانشگاههای امریکایی وجود ندارد.

به‌طور خلاصه، شرایط پذیرش دانشجوی دکتری در دانشگاههای ایران و امریکا تفاوت بسیار اساسی دارد. برخی از این تفاوتها مانند کنکور ناگزیر باید وجود داشته باشد؛ اما در برخی زمینه‌ها مانند آزمونهای زبان انگلیسی و دانش ریاضی، می‌توان از تجربه این دانشگاهها استفاده کرد. فرایند پذیرش دانشجو در دوره‌های دکتری در ایران تقریباً یکنواخت

جدول ۱- خلاصه شرایط پذیرش در برخی از دانشگاهها

نام دانشگاه	لیسانس حسابداری یا معادل آن	فوق لیسانس حسابداری یا معادل آن	GMAT(M) یا GRE(R)	TOFEL(T) یا IELTS(I)	سایر
تگزاس	*	*	-	-	
شیکاگو	*	-	*	*	
الینویز	نامشخص	نامشخص	GMAT(700)	T	
آریزونا	*	-	-	-	حداقل یکسال تحصیل در زمینه ریاضی
تگزاس ای اند ام	*	-	-	-	۶ واحد در حوزه تئوریهای اقتصادی پیشرفته
کلرادو	نامشخص	نامشخص	*	T	سه توصیه نامه
کنکتیکات	-	-	-	-	دانش کافی در زمینه حسابداری
درکسل	*	*	*	T	دو توصیه نامه
فلوریدا	*	*	GRGE(000) GMAT(470)	T	توصیه نامه از اساتید
نیویورک	*	-	-	-	مهارت قوی ریاضی - برقراری ارتباط قوی
اهايو	نامشخص	نامشخص	M(600)	T	توصیه نامه
کتاکی	*	-	M(650)	-	مهارت آمار و ریاضی
جورجیا	*	*	M(650)	-	
ایندیانا	*	-	*	T	سه توصیه نامه
واشنگتن	-	*	M	-	آموزش کافی ریاضیات و اقتصاد
فلوریدای جنوبی	-	*	*	*	سه توصیه نامه
ویرجینیا	*	*	*	T	
کلمبیا	*	*	*	T	دو توصیه نامه
امری	*	*	M(720)	T	توصیه نامه
داک	*	*	R	*	سه توصیه نامه
ویسکانسین	*	*	*	T	سه توصیه نامه
راچستر	-	-	M(680) R(700)	T	۲ کار پژوهشی و ۲ توصیه نامه
ییل	*	*	*	*	-
کانزاس	*	*	*	*	۳ توصیه نامه

برای قبولی برخی افراد دارای صلاحیت در دوره دکتری این دانشگاهها باشد و حق برخی از متقاضیان را پایمال سازد.

مدت دوره

تقریباً در تمام دانشگاههای امریکایی، مدت دوره دکتری

است؛ اما محتوای آزمون علمی گزینش دانشجو (کنکور) در دانشگاههای مختلف با هم تفاوت دارد. برخی دانشگاهها به گونه ای آزمون برگزار می کنند که بیشتر دانشجویان همان دانشگاه می توانند پذیرفته شوند که این رویه می تواند مانعی

وضعیت، الزامی نبودن مدرک کارشناسی ارشد برای ورود به برخی از این دانشگاهها است. اما متوسط واحدهای درسی و آموزشی در حدود ۶۵ واحد است.

به‌رغم تنوع درسی، در این پژوهش هدف یافتن پایه‌های مشترک برنامه‌های آموزشی است که به‌راحتی قابل مشاهده است. در همه دانشگاههای امریکا برنامه‌های آموزشی هم در قالب سمینار و هم به‌صورت تدریس برگزار می‌شود. نکته جالبی که برخلاف دوره دکتری در ایران وجود دارد، این است که تنها در یک دانشگاه درسی به نام تئوری حسابداری ارائه می‌شود و در دانشگاههای رتبه اول مانند تگزاس، شیکاگو، استنفرد، میشیگان و الینویز، درسی به نام تئوری حسابداری، حسابداری مدیریت یا حسابرسی ارائه نمی‌شود.

محور مشترک دوره آموزشی دکتری دانشگاههای امریکا به قرار زیر است:

- ریاضیات،
- آمار،
- اقتصاد (به‌خصوص اقتصادسنجی)،
- علوم مالی،
- روش تحقیق، و
- پژوهشهای حسابداری.

در دوره دکتری ایران، دانشجویان زمانی که به مرحله پایان‌نامه می‌رسند با مشکلات اساسی به‌ویژه در تحلیل آماری و مدل‌سازی روبه‌رو هستند و در بیشتر اوقات مجبور می‌شوند به تقلید از یک تحقیق خارجی تن دهند.

شواهد نشان می‌دهد ریشه‌های این مشکل در نبود درسهایی کافی در زمینه تحلیل آماری و اقتصادسنجی است که در دانشگاههای امریکا از پایه‌های اصلی است. برای مثال در دانشگاه فلوریدای جنوبی چهار درس در زمینه اقتصادسنجی ارائه می‌شود. اگر به درسهایی تحلیل آماری در برخی دانشگاههای امریکا در **جدول ۲** نگاه کنیم، مشکل ضعف تحلیل آماری در دوره دکتری حسابداری در ایران به‌روشنی نمایان می‌شود.

در زمینه درسهایی مرتبط با پژوهشهای حسابداری نیز برنامه آموزشی دانشگاههای امریکا بسیار غنی‌تر از دوره دکتری در ایران است. نمونه‌های آن برای ترسیم این فاصله در **جدول ۳** ارائه می‌شود. این نمونه‌ها به‌خوبی گویای

حدود ۴ تا ۵ سال است که از نظر طول زمان با مدت دوره دکتری در ایران یکسان است. به‌طور معمول، یک سال از این دوره به رساله دکتری تخصیص می‌یابد. طول دوره زمانی دکتری در دانشگاههای امریکا با ایران یکسان بوده اما از نظر نحوه استفاده از این زمان تفاوت‌های ماهوی وجود دارد. در برخی دانشگاههای امریکا، دوره دکتری تمام‌وقت است و در چهار نیم‌ترم در طول سال ارائه می‌شود. دانشگاههای شیکاگو (دوره ۵ ساله)، میشیگان (دوره ۵ ساله)، لویزیانا (دوره ۴ ساله)، اوهایو (دوره ۴ ساله) و نیویورک در بوفالو (دوره ۴ تا ۵ ساله) از جمله دانشگاههایی هستند که دوره دکتری آنها تمام‌وقت است.

برنامه دوره دکتری

مهم‌ترین هدف این تحقیق، تحلیل محتوای درسی دوره دکتری حسابداری در دانشگاههای امریکا و مقایسه آن با برنامه دوره دکتری در ایران است. در این بخش از تحقیق، نتایج حاصل از بررسی برنامه‌های آموزشی و پژوهشی دانشگاههای امریکا ارائه و با برنامه دوره دکتری در ایران مقایسه می‌شود. دوره دکتری حسابداری در امریکا همانند ایران دارای دو بخش آموزشی و پژوهشی است. در بخش پژوهشی که شامل رساله و مقاله‌های تحقیقی است، دستکم از نظر شکل و عنوان تفاوتی بین دوره دکتری حسابداری در ایران و امریکا وجود ندارد. از اینرو، تفاوت اساسی مربوط به واحدهای آموزشی است که خود به‌عنوان پایه و پشتیبان کارهای پژوهشی است.

برنامه آموزشی

برنامه آموزشی در دانشگاههای امریکایی از نظر عنوانهای دروسها و تعداد واحدها بسیار متنوع است. برنامه آموزشی دانشگاههای **یوتا (Utah)**، **وندربیلت (Vanderbilt)** و **دوک (Duke)** با دیگر دانشگاهها تفاوت اساسی دارد و بیشتر شبیه به برنامه‌های دوره کارشناسی و کارشناسی ارشد است. از اینرو این سه دانشگاه در تحلیل مدنظر قرار نمی‌گیرد.

در برخی دانشگاهها تعداد واحدهای دوره دکتری بسیار زیاد است. برای مثال در دانشگاه **ویرجینیاتک (Virginia Tech)**، برنامه دکتری ۹۰ واحد دارد. شاید یکی از دلایل این

آموزشی در پایان سال پیشرفت تحصیلی دانشجو را بررسی و پیشنهادهای لازم را ارائه می‌کند.

دانشگاه راتجزز (Rutgers University): در پایان سال دوم و در ماه مه از دانشجویان آزمون تعیین صلاحیت به‌عمل می‌آید.

امتحان جامع و رساله

تقریباً همه دانشگاهها دارای امتحان جامع هستند و هدف آن ارزیابی توان عمومی دانشجو برای انجام کارهای پژوهشی است. فرایند انجام رساله دکتری نیز در همه دانشگاههای امریکا وجود دارد و از نظر شکل به‌طور تقریبی مشابه آن چیزی است که در ایران انجام می‌شود.

فاصله زیاد محتوای دوره دکتری در امریکا و ایران است.

مقاله پژوهشی

در بسیاری از دانشگاههای امریکا، دانشجویان وظیفه دارند علاوه بر مقاله‌های توصیفی، یک کار پژوهشی نیز انجام داده و نتایج آن را در قالب مقاله ارائه کنند. در ایران مقاله‌های دانشجویان بیشتر به‌صورت تألیفی یا ترجمه‌ای است. در برخی دانشگاههای امریکا حتی تعداد مقاله‌های بیشتری لازم است. برای مثال در دانشگاه میشیگان علاوه بر دو مقاله پژوهشی، هر دانشجو باید در هر سال دو مقاله تألیفی نیز تهیه کند.

جدول ۲- درسهای تحلیل آماری در برخی دانشگاههای امریکا

دانشگاه کانزاس	دانشگاه آریزونا	دانشگاه تگزاس ای اند ام
سمینار در آمار و احتمالات	مدلهای رگرسیون	آمار ناپارامتری
تحلیل سریهای زمانی	تحلیل داده‌های گروهی	تجزیه و تحلیل واریانس
روشهای آماری در روانشناسی	تحلیل داده‌های توصیفی	تجزیه و تحلیل چندمتغیری
تحلیل چند متغیری	روشهای چندمتغیری	
تحلیل واریانس	مدلهای احتمالات	
	بهینه‌سازی غیرخطی	

سابقه آموزشی

در برخی دانشگاههای امریکا، دانشجویان باید در طول دوره دکتری خود، چند واحد تدریس نیز داشته باشند. این مورد در ایران نیز در بیشتر موارد انجام می‌شود. ارائه درسهای به‌صورت سمینار نیز خود به مهارت آموزشی کمک می‌کند.

ارزیابی پیشرفت تحصیلی

نکته مهم دیگری که در این بررسی مشخص شد، تنوع و استمرار ارزیابی پیشرفت دانشجویان در طول دوره تحصیلی است. نمونه‌هایی از این ارزیابی به‌شرح زیر است:

دانشگاه تگزاس ای اندام (Texas A&M University): کمیته سیاست‌گذاری، عملکرد هر دانشجو را در پایان سال اول و دوم بررسی می‌کند. این بررسی بر مبنای نمره‌های دانشجو و پرسشنامه تکمیل شده به‌وسیله استادان است.

دانشگاه بوستن (Boston University): هر گروه

اما تفاوت اساسی از لحاظ محتواست. کار پژوهشی در دانشگاههای امریکا به‌وسیله یک برنامه آموزشی قوی پشتیبانی می‌شود و به‌همین دلیل، توان پژوهشی دانشجویان برای انجام رساله دکتری بالاست. ضعف دوره آموزشی در دوره دکتری حسابداری در ایران، دانشجویان و استادان را ناگزیر به تقلید از کارهای پژوهشی انجام شده در دانشگاههای امریکا کرده و ویژگی اصلی بدیع بودن کار را مخدوش می‌کند. برای برطرف کردن این ضعف، باید محتوای دوره آموزشی دکتری حسابداری در ایران به‌طور اساسی تغییر کند.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

این پژوهش برای نخستین بار در ایران با استفاده از بررسی گسترده دوره دکتری دانشگاههای امریکا و مقایسه آن با دوره دکتری حسابداری در ایران انجام شده است.

جدول ۳- درسهای مرتبط با تحقیقات حسابداری در برنامه‌های آموزشی دانشگاه‌های امریکا

دانشگاه تگزاس	دانشگاه ایلنویز	دانشگاه شیکاگو
تحقیقات تجربی در حسابداری	روش تحقیق در حسابداری	تحقیقات تجربی در حسابداری
تحقیقات تحلیلی در حسابداری	تحقیقات جاری در حسابداری شامل: • کاربرد علوم رفتاری در حسابداری • کاربرد تئوری اقتصاد در حسابداری • کاربرد علوم مالی در حسابداری	موضوعهایی در حوزه تحقیقات حسابداری
تحقیقات رفتاری در حسابداری	پروژه تحقیق در حوزه حسابداری	موضوعهایی در حوزه تحقیقات تجربی در حسابداری
		تحقیقات تجربی مربوط به تصمیم‌های مدیران در زمینه گزارشگری مالی

دانشگاه کلرادو	دانشگاه بوستن	دانشگاه درکسل
مقدمه‌ای بر تحقیقات حسابداری	مقدمه‌ای بر تحقیقات حسابداری	روش تحقیق در حسابداری
تحقیقات بازار سرمایه و حسابداری ۱	تحقیقات حسابداری مالی	تحقیقات مبتنی بر اقتصاد در حسابداری ۱
تحقیقات بازار سرمایه و حسابداری ۲	تحقیقات حسابداری مدیریت	تحقیقات مبتنی بر اقتصاد در حسابداری ۲
تحقیقات حسابداری مدیریت		تحقیقات مربوط به تصمیم‌گیری و قضاوت در حسابداری ۱
		تحقیقات مربوط به تصمیم‌گیری و قضاوت در حسابداری ۲

دانشگاه پترزبورگ	دانشگاه جورجیا	دانشگاه ویسکانسن
مقدمه‌ای بر تحقیقات حسابداری	تحقیقات تئوری اثباتی	مقدمه‌ای بر تحقیقات حسابداری
تحقیقات تجربی در حسابداری	تحقیقات بازار سرمایه ۱ و ۲	تحقیقات رفتاری در حسابداری
تحقیقات بازارهای سرمایه در حسابداری	تحقیقات رفتاری در حسابداری	تحقیقات آرشویی در حسابداری
تحقیقات تجربی در حسابداری و مدیریت	روشهای تحقیق	تحقیقات اقتصاد تجربی در حسابداری

حسابداری و مرتبط با آن سالها به تحصیل، کار و تجربه در مسائل حسابداری و حسابرسی و آگاهی از مسائل جدید و به‌هنگام دانش و تسلط بر کاربردهای پیشرفته این دانش در موقعیتهای تازه، و ج-انتقال ارزشیابی و توسعه اصول و روشهای حسابداری جهت بویایی و پایایی هدفها، محتوا و روشهای موجود در این رشته از دانش بشری. متأسفانه این هدفها مناسب دوره کارشناسی حسابداری است تا دوره دکتری. تربیت نیروی متخصص برای مشاغل

هدف دوره دکتری حسابداری در دانشگاههای امریکا تقریباً یکسان است. آماده‌سازی دانشجویان برای کارهای پژوهشی و آموزشی هدف مدون دوره دکتری حسابداری در دانشگاههای امریکاست؛ در صورتی که هدفهای دوره دکتری حسابداری در ایران به‌شرح زیر بیان شده است:

الف- نیاز مبرم جامعه به نیروی انسانی متخصص در مشاغل گوناگون حسابرسی و حسابداری،

ب- نیاز دانش‌پژوهانی با مدارج کارشناسی ارشد رشته

در دانشگاه‌های امریکا

با آموزش ریاضیات

اقتصادسنجی

تحلیل آماری

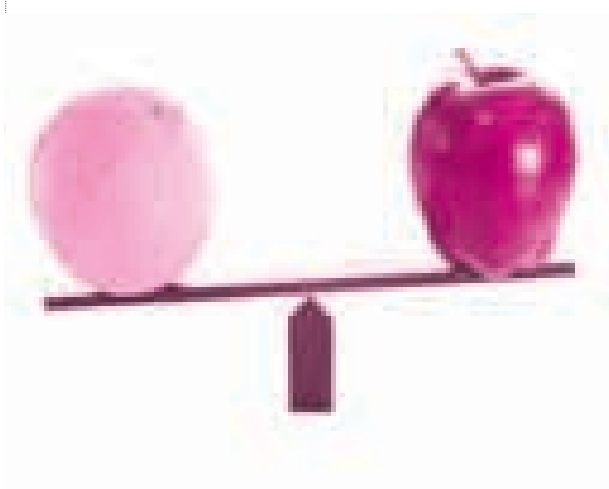
علوم مالی و

گاهی اوقات روانشناسی

پایه‌های لازم برای

انجام تحقیق‌های با کیفیت

فراهم می‌شود

حسابداری و حسابرسی هدف اصلی دوره کارشناسی و در نهایت کارشناسی ارشد است. شاید بتوان انتخاب درسهای سطح پایین در دوره دکتری حسابداری را ناشی از همین هدف نامناسب دانست. هدف «ب» نیز با عنوان کردن نیاز دارندگان مدارک کارشناسی ارشد به دانش بیشتر، مسئله‌ای را مطرح کرده است که امروزه در حرفه حسابداری با برنامه‌های آموزش مستمر پی‌گیری می‌شود؛ نه با دوره‌های پرخرجی مانند دوره دکتری حسابداری.

و هدف «ج» را یک نفر دکتری حسابداری هم نمی‌تواند درک کند که چه مفهومی دارد. این هدف تنها یک جمله گنگ و نامفهوم است.

از نظر مدت دوره و تقسیم‌بندی دوره به دو مرحله آموزشی و پژوهشی، تفاوتی بین دوره دکتری حسابداری در ایران و امریکا وجود ندارد؛ اما مهم‌ترین تفاوتی که هسته اصلی این پژوهش را تشکیل می‌دهد، برنامه آموزشی دوره است.

اگرچه دوره آموزشی دکتری حسابداری در دانشگاه‌های امریکا بسیار متنوع است، اما موضوع‌های اصلی زیر از پایه‌های اصلی دوره آموزشی دانشگاه‌های معتبر امریکا است:

- ریاضیات و درسهای مختلف تحلیل آماری،
- اقتصادسنجی،
- روش تحقیق،
- بررسی پژوهش‌های تجربی، رفتاری و تحلیلی در حسابداری،
- و
- علوم مالی.

در برنامه درسی دوره دکتری حسابداری، برخی از درسهای قابل تطبیق با دوره‌های دکتری در امریکاست. این درسهای شامل موارد زیر است:

- روش‌شناسی و تحقیق و نگارش،
 - ریاضیات و آمار بازرگانی،
 - مدیریت مالی پیشرفته،
 - پژوهش‌های تجربی در حسابداری، و
 - بررسی پیشرفت‌های جدید در پژوهش‌های حسابداری.
- در دانشگاه‌های امریکا در حوزه آمار به‌منظور آماده

کردن دانشجویان برای انجام تحقیق‌های کمی، درسهای بسیار متنوعی برای تحلیل آماری ارائه می‌شود. موارد زیر نمونه‌هایی از این درسهاست است:

- تحلیل سری‌های زمانی،
- تحلیل چندمتغیری،
- تحلیل واریانس،

یافته و در برخی دانشگاهها به ۱۸ واحد رسیده است که این کار منجر به افت شدید کیفیت این دوره می‌شود. در این زمینه، اعطای اختیار به دانشگاهها در راستای حفظ کیفیت می‌تواند مفید واقع شود.

در مرحله اول باید محتوای درسی دوره دکتری حسابداری برای افزایش توان پژوهشی دانشجویان به صورت جدی تجدیدنظر شود و تعداد واحدها نیز افزایش یابد.

در دانشگاههای امریکا با آموزش ریاضیات، اقتصادسنجی، تحلیل آماری، علوم مالی و گاهی اوقات روانشناسی، پایه‌های لازم برای انجام پژوهشهای باکیفیت فراهم می‌شود.

افزون بر این، تحقیق‌های گوناگون در سمینارهای مختلف به‌طور عمیق بررسی شده و دانشجویان با انجام کارهای پژوهشی و انتشار مقاله، مهارت لازم را برای انجام کار بدیع پژوهشی کسب می‌کنند. به همین دلیل، شاهد انجام تحقیق‌ها با موضوع‌ها و روشهای پژوهش نوین هستیم. در صورتی که بیشتر دانشجویان در کارهای پژوهشی خود ناچار به تکرار پژوهش انجام‌شده در خارج از کشور هستند و به دلیل نداشتن برنامه درسی کافی در حوزه اقتصادسنجی، تحلیل آماری و بررسی تحقیق‌های نوین حسابداری با مشکل جدی روبه‌رو هستند.

در این پژوهش، هدف تنها انجام مقایسه و مشخص کردن فاصله بوده است؛ از اینرو عوامل ایجاد این فاصله مورد بررسی قرار نگرفته است. بررسی میزان رضایت دانشجویان دکتری و تحلیل عوامل محیطی، از جمله مسائلی است که می‌تواند در یک پژوهش دیگر مورد بررسی قرار گیرد.

منابع:

- <http://www.tepper.cmu.edu/doctoral-program/fields-of-study/accounting/index.aspx>
- <http://www.chicagogsb.edu/phd/index.aspx>
- <http://www2.gsb.columbia.edu/doctoral/overview/accounting/accounting.html>
- <http://www.johnson.cornell.edu/academic/phd/accounting.html>
- <http://faculty.fuqua.duke.edu/areas/accounting/over>

- مدل‌های رگرسیون،
- تحلیل داده‌های گروهی،
- تحلیل داده‌های توضیحی، و
- آمار ناپارامتری.

در دوره دکتری حسابداری، تنها یک درس در حوزه آمار ارائه می‌شود و در این درس، مسائل اصلی لازم برای انجام کارهای پژوهشی در رشته حسابداری مطرح نمی‌شود.

اما پاشنه آشیل برنامه درسی دکتری حسابداری در ایران، درسهایی است که باید در دوره کارشناسی یا کارشناسی ارشد مطرح شود. درسهایی زیر اگر هم لازم باشد باید در دوره کارشناسی حسابداری مطرح شود؛ نه دکتری حسابداری:

- طرز استفاده از کامپیوتر در حسابداری و تصمیم‌گیری،
- تئوریهای مدیریت و روابط انسانی،
- سیستم‌های حسابداری کامپیوتری،
- حسابرسی سیستم‌های کامپیوتری،
- تجزیه و تحلیل سیستم‌های حسابداری،
- حسابداری مدیریت و کنترل هزینه، و
- مدیریت، برنامه‌ریزی و کنترل.

برخی از درسهها هم در اساس نامفهوم و جای سئوال دارد که با چه دیدی وارد برنامه درسی این دوره شده است. مقررات حسابداری و قوانین مالیاتی بین‌المللی، نمونه‌ای از این درسهها است.

برخی از درسهها مانند تئوری حسابداری در دوره کارشناسی ارشد مطرح می‌شود و نیازی به تکرار آنها در دوره دکتری نیست.

در مجموع، ۳۶ واحد از مجموع ۶۰ واحد دوره دکتری حسابداری سنخیتی با ماهیت این دوره ندارد و از اینرو لازم است یک خانه‌تکانی جدی برای اصلاح برنامه دوره دکتری حسابداری به عمل آید. بعضی استادان تلاش می‌کنند با تغییر محتوای درسهها این ضعف را جبران کنند؛ ولی این اقدام نمی‌تواند نارسایی یادشده را به‌طور کامل برطرف کند.

تعداد واحدهای دوره دکتری حسابداری به‌تدریج کاهش

- <http://fisher.osu.edu/departments/accounting-and-mis/programs/phd-in-amis>
- <http://business.rutgers.edu/default.aspx?id=127>
- <http://www.mgt.buffalo.edu/phd/accounting.shtm>
- <http://mays.tamu.edu/degrees-and-majors/phd/acct-phd/>
- <http://accounting.eller.arizona.edu/doctoral/>
- <http://gsb.uark.edu/accountingphd.asp>
- <http://www.anderson.ucla.edu/x276.xml>
- <http://leeds.colorado.edu/servererrors/locate.aspx?aspxerrorpath=/phdprog/index.aspx>
- <http://warrington.ufl.edu/fsoa/programs/phd/>
- http://www.terry.uga.edu/accounting/phd_program_overview.html
- <http://www.bauer.uh.edu/doctoral/accounting/>
- <http://gatton.uky.edu/Content.asp?PageName=PHDAccIndex>
- http://www.coba.unt.edu/acct/phd_acct.php
- http://www.ou.edu/content/price/accounting/accounting_PhDprogram/accounting_PhDprogram_program-desc.html
- <http://www.business.pitt.edu/katz/phd/>
- <http://mooreschool.sc.edu/doctoral/academicprograms.aspx>
- <http://www.coba.usf.edu/departments/accounting/programs/doctoral.htm>
- <http://www.business.utah.edu/phd/>
- <http://www.foster.washington.edu/academic/PhD/Pages/PhDProgram.aspx>
- <http://www.bus.wisc.edu/phd/ProgramOverview/PhDAreasRequirements/Accounting.aspx>
- <http://www.marshall.usc.edu/leventhal/curriculum/phd-accounting/>
- <http://www.darden.virginia.edu/web/PhD/Program/>
- <http://www.business.wsu.edu/graduate/phd/pages/index.aspx>
- <http://www.business.ku.edu/phd/accounting/>

view.htm

- <http://www.goizueta.emory.edu/degree/phd/index.asp>
- <http://www.hbs.edu/doctoral/programs/accounting/index.html>
- <http://www.kelley.indiana.edu/doctoral/Accounting.htm>
- <http://www.rhsmith.umd.edu/doctoral/accounting.html>
- <http://www.bus.umich.edu/Academics/Departments/Accounting/Accounting/Phd.htm>
- <http://www.bus.msu.edu/acc/phd/>
- <http://mitsloan.mit.edu/academic/overview.php#phd>
- <http://areas.kenan-flagler.unc.edu/Pages/Default.aspx>
- <http://www.kellogg.northwestern.edu/accounting/doctoral/index.htm>
- <http://www.wharton.upenn.edu/doctoral/programs/accounting/>
- http://www.mgmt.purdue.edu/programs/phd/degree_programs/Intro_to_Accounting.asp
- <http://www.simon.rochester.edu/phd/default.aspx>
- <http://www.gsb.stanford.edu/phd/fields/accounting/index.html>
- <http://www.mcombs.utexas.edu/dept/accounting/phd/index.asp>
- <http://groups.haas.berkeley.edu/accounting/phd/>
- <http://www.anderson.ucla.edu/x276.xml>
- <http://www.vanderbilt.edu/academics/disciplines/post-grad.php>
- <http://atoz.vcu.edu/programs.php?l=A>
- <http://www.acis.pamplin.vt.edu/pos/phd/phdprogram.htm>
- <http://www.olin.wustl.edu/prospective/phd.cfm>
- <http://phd.som.yale.edu/admission.html>
- <http://wpcarey.asu.edu/acc/doctoral.cfm>
- <http://management.bu.edu/gpo/dba/index.html>
- <http://www.business.uconn.edu/cms/p771>
- <http://www.lebow.drexel.edu/Prospects/Doctorate/index.php>
- http://cob.fsu.edu/acc/phd_accounting.cfm
- <http://www.terry.uga.edu/accounting/degprog/phd/>
- <http://www.business.illinois.edu/accountancy/programs/phd/>
- <http://tippie.uiowa.edu/accounting/phd/index.cfm>
- <http://www.bus.lsu.edu/academics/accounting/programs/PhDPrograms.asp>
- http://w4.stern.nyu.edu/accounting/academic.cfm?doc_id=1449

